

Prof.nadzw. dr hab. Małgorzata Sieradzka

Uczelnia Łazarskiego w Warszawie

Recenzja-ocena wartości naukowej-rozprawy doktorskiej napisanej pod kierunkiem

prof.zw.dr hab. Kazimierza Strzyczkowskiego

przez mgr Ewelinę Tylińską

**pt. „Postępowanie przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawach o
uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone” (s.329), Łódź 2018**

I. Uwagi ogólne

Tematyka rozprawy doktorskiej lokuje się niewątpliwie w grupie aktualnych, a jednocześnie ważkich zagadnień jurydycznych badanych –przez szczególne nauki prawne- w tym naukę publicznego prawa gospodarczego. Należy podkreślić, że ochrona konsumenta przed nieuczciwymi klauzulami umownymi jest już od dłuższego czasu przedmiotem wzmoczonych analiz prawnych podejmowanych przez doktrynę prawa prywatnego i publicznego.

Ochrona konsumenta (także zbiorowego) przed klauzulami abuzywnymi w obrębie rynku unijnego to bez wątpienia materia mająca doniosły wymiar teoretyczny i praktyczny. W literaturze prawnej nie występuje aktualnie opracowanie naukowe rangi monografii poświęcone całościowo problematyce postępowania przed Prezesem UOKiK **w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone**. Co zresztą sama Doktorantka podkreśla- „do tej pory nie m opracowania monograficznego poświęconego nowemu postępowaniu przed prezesem UOKiK w sprawie o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone” (s. 13). Należy uznać, że opracowanie naukowe Autorki jest dogłębną analizą tego zagadnienia.

Pracę doktorską cechuje solidny warsztat naukowy (363 pozycje literatury). Autorka dokonała dogłębnej analizy całości zagadnienia, prezentując własne, dość dobrze przemyślane

stanowisko. Jak sama wskazuje jednak wskazuje –podjęła jedynie próbę oceny nowego rozwiązania oraz dyskusji w zakresie potencjalnych problemów (s.13). Należy bowiem przypomnieć, że zmiana systemu kontroli abstrakcyjnej postanowień wzorca umowy została przeprowadzona ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. (Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 16.09.2015, poz.1634).

Doktorantka starała się ukazać znaczenie postępowania administracyjnego przed Prezesem UOKiK w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Wiązało się to z koniecznością określenia motywów ochrony konsumentów przed tymi klauzulami oraz form i zakresu ochrony. Bowiem 14 kwietnia 2016 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, której celem stała się poprawa ochrony konsumentów. Nastąpiła zmiana dotychczasowych rozwiązań a także wprowadzenie nowych instrumentów prawnych w celu ochrony konsumentów przez klauzulami abuzywnymi. Wprowadzono zmianę sądowego modelu abstrakcyjnej kontroli postanowień umownych na model administracyjny. Omówienie tej zmiany wymagało sięgnięcia do podstaw (założeń) nowelizacji, co Autorka uczyniła w rozdziale II (2.7. Założenia projektu zmiany modelu abstrakcyjnej kontroli wzorca umowy Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego oraz Ministerstwa Sprawiedliwości, s. 124).

Doktoranta słusznie przykłada szczególne znaczenie do rozwiązań prawa UE odwołując się w pracy także do najnowszych dokumentów unijnych z zakresu jej tematyki (Dyrektywy 2009/22/WE - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/22/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów (Dz.U. UE 2009 L 110/30, Dyrektywy 2011/83/UE - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, Dz.U. UE 2011 L 304/64).

W świetle powyższego rozprawa doktorska mgr Eweliny Tylińskiej - **„Postępowanie przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone”** – właściwie wpisuje się w nurt zainteresowań współczesnej nauki w aspekcie prawnych problemów związanych z ochroną konsumenta przed klauzulami abuzywnymi. Autorka recenzowanej pracy koncentruje uwagę czytelnika- zgodnie z przyjętymi założeniami, na próbie dokonania wielopłaszczyznowej

oceny aktualnie obowiązujących przepisów, również w kontekście poprzednich rozwiązań. Dodatkowo Doktorantka podkreśla, iż „specjalnie posługuje się słowem „próba”, gdyż czas jaki upłynął od czasu wejścia w życie nowelizacji u.o.k.i.k. nie pozwala na dokonanie pełnej oceny wszystkich wprowadzonych rozwiązań. Jednakże pewne wnioski mogą być wyciągnięte, biorąc pod uwagę przewidywaną praktykę, a także mając na uwadze cele jakie przyświecały ustawodawcy przy uchwalaniu nowego modelu abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorca umowy. Doktoranta odwołała się i wyciągnęła wnioski z poprzednio obowiązującego sądowego modelu abstrakcyjnej kontroli wzorca umowy. Mgr Ewelina Tylińska dokonała pełnej charakterystyki prawnej postępowania przed Prezesem UOKiK w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. W ramach próby oceny aktualnie obowiązujących przepisów w tym zakresie wyszczególniła pewne postulaty *de lege ferenda* (postulaty *de lege ferenda* oraz ocena charakteru postępowania przed Prezesem UOKiK).

Podejście to w ujęciu problemu jurydycznego-ukazanego w tytule pracy- akcentuje przede wszystkim wieloaspektowość kwestii prawnych poruszonych w dysertacji doktorskiej. Mgr Ewelina Tylińska jednoznacznie stawia kwestię zasadności rozwiązania problemu naukowego w ramach rozprawy doktorskiej. Formułuje pytania na które poszukuje odpowiedzi w ramach badań przeprowadzonych w pracy

Po pierwsze- czy problemy jakie wystąpiły na tle sądowego modelu abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorca umowy za niedozwolone uzasadniały zmianę całego systemu czy może zasadnym była nowelizacja istniejących przepisów;

Po drugie- czy wprowadzone do u.o.k.k. postępowanie w sprawach o uznanie wzorca umowy za niedozwolone realizuje cele i założenia zmiany wskazane przez ustawodawcę (w tym aksjologiczny cel postępowania-ochronę zbiorowego interesu konsumentów i skuteczne usuwanie niedozwolonych postanowień wzorca umowy z obrotu konsumenckiego);

Po trzecie- jaki charakter prawny ma postępowanie przed Prezesem UOKiK w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

W związku z powyższym stwierdzam trafność przyjętego tematu określonego w tytule dysertacji doktorskiej mgr Eweliny Tylińskiej- **„Postępowanie przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone”**, który wypełnia wymagania określone dla problemu naukowego w rozumieniu ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.z 2016 r., poz.882 i 1311).

II. Ocena układu i zawartości pracy

Układ pracy doktorskiej podporządkowany został osiągnięciu celu rozprawy doktorskiej, którym jest „próba dokonania wielopłaszczyznowej oceny aktualnie obowiązujących przepisów, również w kontekście poprzednich rozwiązań”. (...)”Nadto, szczególnie wartościowe jest historyczne odwołanie się do poprzedniego systemu i wyciągnięcie wniosków z problemów, jakie ujawniły się podczas jego stosowania. Mając na uwadze powyższe problemy badawcze, zasadne jest postawienie hipotezy, iż przepisy regulujące postępowanie przed Prezesem UOKiK w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone nie spełniają większości celów i założeń nowelizacji, a problemy jakie wystąpiły na tle poprzednio obowiązującego stanu prawnego nie uzasadniały zmiany sądowego modelu abstrakcyjnej kontroli wzorca umowy.” (s.15)

Wprowadzenie (s. 10-19) stanowi wstęp do rozprawy doktorskiej mgr Eweliny Tylińskiej, w którym ukazano: motywy podjęcia tematu, problem badawczy i cele pracy, zakres przedmiotowy pracy i przedmiot badań, metody badawcze strukturę pracy. Prawidłowo zatem we wprowadzeniu określono założenia rozprawy doktorskiej (cel, przedmiot oraz metodę). Autorka- co należy podkreślić- nie ogranicza się jedynie do stosowania metody dogmatycznej (analitycznej), lecz ze względu na konkretne potrzeby związane z analizą niektórych problemów, korzystała też z metody historycznej i prawnoporównawczej. Analizując przepisy prawa Doktorantka stosowała szereg metod wykładni prawa: wykładni legalnej, doktrynalnej, językowej, systemowej.

Mgr Ewelina Tylińska analizuje poszczególne zagadnienia rozprawy doktorskiej- prowadzące do realizacji celu rozprawy- w ramach sześciu rozdziałów. Każdy z rozdziałów kończy się podsumowaniem.

.....

Składowe rozprawy doktorskiej to: Rozdział I- Pojęcie wzorca umowy i jego kontrola oraz zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wzorców umów (s.20-78), Rozdział II- Postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na gruncie Kodeksu postępowania cywilnego oraz problemy wynikające na tle regulacji (s.80-132), Rozdział III- Postępowanie ogólne przed Prezesem UOKiK (s.134-186), Rozdział IV Postępowanie przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (s.189-225), Rozdział V - Sądowa kontrola orzeczeń Prezesa UOKiK (s. 228-253), Rozdział VI - Charakter prawny

postępowania przed Prezesem UOKiK w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolony (255- 278).

.....

W Rozdziale I- Pojęcie wzorca umowy i jego kontrola oraz zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wzorców umów Doktorantka przedstawiła pojęcie wzorca umowy jego kontrole oraz zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wzorców umów z art. 23a u.o.k.k. W rozdziale tym omówiono również rozstrzygnięcia Prezesa UOKiK w postępowaniu w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Tym co posiada szczególną wartość naukową jest omówienie rozszerzonego skutku prawomocnej decyzji Prezesa UOKiK uznającej postanowienie wzorca umowy za niedozwolone. W rozdziale tym na szczególne podkreślenie zasługuje kwestia naruszenia zbiorowego interesu konsumentów a wszczęcie postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Doktoranta słusznie stwierdza: „Kwestia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów jako przesłanki wszczęcia postępowania w sprawach o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone nie była do tej pory podnoszona w nauce. W mojej ocenie, pomimo braku stosownego zapisu w art. 23a u.o.k.k., przesłanką wszczęcia postępowania przed Prezesem UOKiK w tych sprawach jest naruszenie przez przedsiębiorcę zbiorowych interesów konsumentów. Jest to bowiem przejaw interesu publicznego w rozumieniu art. 1 ust. 1 u.o.k.k. Niemniej, już samo stosowanie niedozwolonych postanowień we wzorcach umów stanowi naruszenie zbiorowego interesu konsumentów”.

W rozdziale II Doktorantka przedstawiła problemy jakie wyniknęły na tle poprzednio obowiązującej abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorców umów. Omówiono w nim przebieg postępowania, wydanie wyroku oraz jego skutki. W ocenie Doktorantki większość omówionych problemów była możliwa do skorygowania działaniem orzecznictwa. W tym rozdziale przedstawiona i omówiona została uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 roku oraz najważniejsze orzecznictwo po tej uchwale. W orzeczeniu tym bowiem SN opowiedział się za wąskim rozumieniem rozszerzonej prawomocności materialnej wyroku w zakresie podmiotowym. W zakresie granic przedmiotowych orzeczono, iż wyrok rozciąga się na postanowienie tożsame znaczeniowo, a nie językowo. W rozdziale II mówiono nowelizację u.o.k.k. z 2015 r. oraz jej cele.

Rozdział III rozprawy został poświęcony postępowaniu ogólnemu przed Prezesem UOKiK. Doktorantka omawia przebieg ogólnego postępowania przed Prezesem UOKiK. W

tym rozdziale zajmuje się także polityką nakładania kar pieniężnych. Słusznie stwierdza, iż zmiana abstrakcyjnego modelu kontroli postanowień wzorców umów wprowadziła możliwość nałożenia na przedsiębiorcę kar pieniężnych m. in. w oparciu o art. 106 ust. 1 pkt 3a u.o.k.k. Kara taka może być bardzo dotkliwa dla przedsiębiorcy, jednak cel postępowania – ochrona zbiorowego interesu konsumentów przemawia za zasadnością możliwości nałożenia sankcji tego typu. Jest to szczególnie istotne w przypadku dużych podmiotów, dla których koszty postępowania o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone toczącego się w oparciu o k.p.c. nie były znaczne. W tym przypadku postępowania przed Prezesem UOKiK, ryzyko nałożenia wysokiej kary może spowodować ostrożniejsze formułowanie wzorców umownych. Kary te, ze względu na swoją dolegliwość mają charakter kar administracyjno-penalnych.

W rozdziale IV szczegółowo zajmuje się postępowaniem przed Prezesem UOKiK w sprawach o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone. Tym co zasługuje w nim na szczególne wyróżnienie, to szczegółowe przedstawienie tego postępowania oraz dokonanie jego oceny. Doktorantka stwierdza: „Odnosząc się natomiast do zmiany modelu abstrakcyjnej kontroli wzorca umowy z modelu sądowego na model administracyjny, uznać należy, iż odpowiada on co do zasady celowi postępowania – ochronie zbiorowego interesu konsumentów. Jest to postępowanie, które toczy się w interesie publicznym. Niemniej, wprowadzone rozwiązanie nie naprawia części błędów poprzedniej procedury”.

Rozdział V dotyczy Kontroli sądowej orzeczeń Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Przedstawiono w nim genezę kontroli orzeczeń organu antymonopolowego. Ukazano różnice pomiędzy postępowaniem odwoławczym cywilnym a postępowaniem odwoławczym administracyjnym. W rozdziale tym poruszono też bardzo ważną kwestię oceny cywilnoprawnego modelu odwoławczego od decyzji Prezesa UOKiK.

W ostatnim VI rozdziale ukazano charakter prawny postępowania przed Prezesem UOKiK w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolony. Doktorantka zwróciła uwagę, iż w nauce pojawiło się wiele koncepcji co do charakteru prawnego postępowania przed Prezesem UOKiK. Podzieliła je na trzy grupy i szeroko omówiła. Przychyliła się przy tym do modelu hybrydowego – „Wobec czego, w mojej ocenie przekonująca jest koncepcja o hybrydowym charakterze procedury. Uwzględnia ona bowiem administracyjny charakter postępowania przed Prezesem UOKiK, ale również cywilnoprawny model odwoławczy od decyzji organu i odesłania do stosowania, innych niż k.p.a., aktów prawnych.

Jeśli chodzi o kolejność rozdziałów, wzajemne proporcje oraz strukturę podziału treści to w zasadzie nie budzą one zasadniczego sprzeciwu, gdyż jest to koncepcja Doktorantki. Warto jednak zwrócić uwagę na pewną niekonsekwencję. Praca na pewno zyskałaby na czytelności, gdyby poszczególne rozdziały zostały nazwane. Mamy bowiem jedynie numerację rozdziałów bez przyjęcia nazewnictwa np. 1. Pojęcie wzorca umowy i jego kontrola oraz zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wzorców umów - powinno być Rozdział I – Pojęcie wzorca umowy i jego kontrola oraz zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wzorców umów. Praca byłaby czytelniejsza gdyby rozważania z rozdziału I (1. 8-1.9) zostały przeniesione do rozdziału IV. Postępowanie przed Prezesem UOKiK w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Jeszcze lepszym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie odrębnego rozdziału „Decyzje Prezesa UOKiK w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone –po rozdziale IV. „Postępowanie przed Prezesem UOKiK w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone”. Bowiem rodzaje decyzji wydawanych w postępowaniu w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i ich treść jest bowiem kluczowa z punktu widzenia tematu dysertacji doktorskiej.

Podobne zastrzeżenia można mieć co do miejsca ostatniego rozdziału- „Charakter prawny postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który powinien znaleźć się przed rozdziałem 5. Kontrola sądowa orzeczeń Prezesa UOKiK. Nie jest jasny sens takiego umiejscowienia- po omówieniu sądowej kontroli następnie przedstawiony zostaje charakter postępowania przed Prezesem UOKiK. Chociaż sama Doktorantka wskazuje - „przedstawiona systematyka pracy nie jest przypadkowa. W ocenie autorskiej zasadnym było w pierwszej kolejności przedstawienie zagadnień materialno prawnych, które są podstawą norm procesowych. Kolejno, ze względu na przyjęte założenia opracowania, odwołano się do poprzednio obowiązującego modelu abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorca umowy i problemów występujących na tle jego stosowania, jako istotnych z punktu widzenia wykładni historycznej”.

Pomimo tego, że w zasadzie podzielam formułowane przez Doktorantkę tezy i wnioski poniżej przedstawiam swoje uwagi. Autorka nie docenia znaczenia pojęcia konsumenta z punktu widzenia tematyki dysertacji. W pracy, która przecież porusza problematykę wzorców abuzywnych (ich kontroli) brak szczegółowych rozważań dotyczących pojęcia konsumenta oraz przeciętnego konsumenta. W pracy znajdziemy jedynie stwierdzenie (s.16, rozdz.I

„Konsument to osoba, która jest dostatecznie dobrze poinformowana, jest uważna i ostrożna. Modelowy konsument jest sceptyczny wobec kierowanych do niego praktyk rynkowych i umiejętnie oraz świadomie korzysta z możliwości wyboru”. Co istotne, wzorzec konsumenta zmienia się w zależności od okoliczności, nie jest stały. W związku z rozwojem wolnej gospodarki rynkowej od ponad 25 lat uznać należy, iż poziom świadomości polskich konsumentów jest coraz wyższy”. Następnie na s.38- podrozdział Pojęcie konsumenta Doktorantka nie zajęła się szerzej tym pojęciem, a przede wszystkim pominęła całkowicie definicję przeciętnego konsumenta. Chociaż sama Doktorantka zauważa potrzebę szerokiego omówienia tej definicji, gdyż „abstrakcyjna kontrola postanowień wzorców umowy dotyczy wyłącznie obrotu konsumenckiego, pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą”. (s.38). Przecież przy dokonywaniu oceny Prezes UOKiK powinien stosować właściwy model konsumenta – tj. konsumenta uważnego i świadomego (konsumenta przeciętnego). W rozdziale I pominęto też znaczenie rozwiązań konstytucyjnych dla kształtowania ochrony konsumenta w ustawodawstwie zwykłym.

Doktorantka słusznie zauważa natomiast w rozdziale I: „Na uwagę zasługuje pewna niekonsekwencja ustawodawcy. W pewnych miejscach ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów posługuje się on pojęciem niedozwolonych postanowień wzorców umów, a czasem niedozwolonych postanowień umownych. Należy zauważyć, iż art. 385¹ § 1 k.c., do którego odwołuje się ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów posługuje się pojęciem niedozwolonych postanowień umownych”.

W podpunkcie 1.8.1.(rozdział I) zbyt mało miejsca poświęcono zasadzie proporcjonalności. Doktoranta podkreśla, że nakładane środki powinny być proporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia oraz konieczne do usunięcia jego skutków (art. 23b ust. 4 u.o.k.k.). Jednak szerzej nie zajmuje się tym ważnym zagadnieniem. Brak także przytoczenia orzeczeń, które stanowiłyby przykład stosowania przez Prezesa UOKiK zasady proporcjonalności. Doktoranta wydaje się potwierdzać odmiennność decyzji z art. 23c u.o.k.i.k. od decyzji zobowiązującej z art. 28 u.o.k.i.k. (opierając się w tym względzie na poglądzie M.Sieradzkiej), ale następnie stwierdza, że nazwa powinna być zachowana z uwagi na charakter porządkujący. Nie można jednak zapominać o różnicy- jakie Doktoranta widzi różnice pomiędzy decyzją zobowiązującą z art. 28 u.o.k.i.k. a decyzją z art. art. 23c u.o.k.i.k.

W rozdziale I-jeżeli już przyjmujemy, iż układ pracy przyjęty przez Doktorantkę jest prawidłowy- brak podrozdziału- a taki uważam za konieczny- w którym Doktorantka podjęłaby próbę oceny uznaniowości Prezesa UOKiK przy wydawaniu decyzji. Przecież

Prezes UOKiK w toku postępowania dokonuje oceny, czy „podejrzane” postanowienie wzorca umowy jest klauzulą abuzywną, to jest czy kształtuje ono prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Natomiast kryteria abuzywności postanowienia wzorca umownego są oparte na klauzulach generalnych i zwrotach niedookreślonych. Organ administracji publicznej musi zastosować te kryteria. Doktorantka powinna zbadać, czy zakres uznania Prezesa UOKiK jest nieograniczony. Jeżeli nie to pojawia się pytanie- Jakie czynniki Prezes UOKiK wydając decyzję ramach uznania administracyjnego powinien wziąć pod uwagę?

Na uwagę zasługuje bogaty materiał źródłowy. Doktorantka wykorzystała we właściwy sposób dorobek doktryny prawa, rozwiązania normatywne oraz poglądy krajowej i zagranicznej judykatury. Wykaz wykorzystanej literatury sięga 363 pozycji.

Tekst dysertacji dotknięty jest pewnymi usterkami o charakterze pisarskim i edytorskim. Pomimo tego, iż nie umniejszają one walorom merytorycznym pracy to powinny być poprawione na etapie przed opublikowaniem dzieła. Wskazane usterki to: s.33-brak skrótu k.c., s.110-brak kropki, s.199, s.200-brak uokik przy przepisie, s. 200 przy powołaniu art.23a jest kropka zamiast uokik, s.227- jest od wyroku sądu I Instancji-powinno być od wyroku sądu I instancji.

III. Uwagi szczegółowe

Charakterystyka poszczególnych rozdziałów, wskazywać mogłaby na to, że praca nie zawiera elementów dyskusyjnych. Jednak praca zawiera rozważania w stosunku do których można formułować uwagi polemiczne. Trzeba jednak zaznaczyć, że nie wpływają ona na ostateczną ocenę pracy.

Autorka miała wolę przedstawienia wszystkich istotnych problemów dotyczących administracyjnej kontroli postanowień wzorców umów. Bardzo dobrze, że Doktorantka dokonała pogłębionej analizy problemów dotyczących pojęcia wzorca umowy i jego kontroli oraz zakazu stosowania niedozwolonych postanowień wzorców umów. Jednak może należałoby poświęcić osobne miejsce w dysertacji na ocenę i porównanie zakazu z art.23a u.o.k.k. („Zakaz stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny”) z zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe

interesy konsumentów (art.24 ust.1 u.o.k.k. „Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów”). Pewien niedosyt można czuć przy braku odniesienia do art. 76 Konstytucji. Praca zyskałaby na wartości, gdyby Doktorantka zajęła się problemem aksjologicznych podstaw ochrony konsumenta, w tym konsumenta zbiorowego.

Pomimo imponującego wykazu literatury (363 pozycje) trzeba zwrócić uwagę na brak wykorzystania decyzji Prezesa UOKiK (w pracy powołano tylko 11 decyzji, w tym tylko jedną wydaną po nowelizacji). Ma to szczególne znaczenie zwłaszcza jeśli chodzi o omówienie podrozdziału 1.7 (decyzje w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Należy przecież zauważyć, że nowe przepisy doczekały się szerokiego zastosowania w postępowaniu przed Prezesem UOKiK. Pomimo tego, iż sama Doktorantka pisze: oceniana regulacja weszła w życie dopiero w 2016 r. Zatem przez ponad dwa lata Prezes UOKiK wydaje decyzje w postępowaniu w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Doktorantka jednak powołała tylko jedną decyzję z dnia 29.07.2016 r. - Nr RBG 5/2016 (s. 321-wykaz decyzji). Pozostałe powołane decyzje zostały wydane przed wejściem w życie nowelizacji u.o.k.k. Tym samym w całej pracy doktorskiej Doktorantka nie powołała nawet kluczowych decyzji w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, a takowe zostały wydane. Należy powołać dla przykładu chociażby np. decyzja Prezesa UOKiK z 5.06.2017 r., RBG-3/2017, decyzja Prezesa UOKiK z 28.02.2018 r. , Nr RWR-2/2018, decyzja Prezesa UOKiK z 21.06.2018 r., RWR- 03/2018; decyzja Prezesa UOKiK z 22.12.2017 r., RKR -8/2017

Tym samym dziwi jednoznaczne stwierdzenie Doktorantki: „omawiana nowelizacja była przedwczesna, w szczególności wobec uchylecia rozbieżnego orzecznictwa w przedmiocie rozszerzonej prawomocności materialnej wyroku uznającego powództwo w ramach abstrakcyjnej kontroli wzorca umowy”- gdy nie sprawdziła nawet w jaki sposób ze stosowaniem nowych przepisów „daje sobie radę” Prezes UOKiK. Przegląd decyzji wydanych w latach 2016-2018 pozwoliłby Doktorantce stwierdzić, czy ukształtowała się już linia orzecznicza dotycząca nowych przepisów oraz czy Prezes UOKiK ma trudności w stosowaniu nowych przepisów (art. 23a-23d u.o.k.k.).

Praca zyskałaby na wartości w szczególności gdyby Doktorantka powołała odpowiednie decyzje przy omawianiu chociażby takich zagadnień jak: elementy dodatkowe decyzji w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, w tym przysporzenie konsumenckie (art.23b u.o.k.i.k.), decyzje zobowiązujące wydane na podstawie art.23c u.o.k.i.k. (s. 62). W dysertacji doktorskiej Pani mgr Ewelina Tylińska pisze „jest to zgodne z

ostatnim orzecznictwem wydanym na podstawie art.479 (43) k.p.c.- jednak brak odniesienia do orzecznictwa (s. 64).

Z uwagi na wielokrotne podkreślenia przez Doktorantkę w dysertacji celowości zmiany modelu sądowego na administracyjny chciałabym poznać zdanie Pani mgr Eweliny Tylińskiej w tym przedmiocie. Zwłaszcza, że doskonale pamiętam okres przygotowywania zmian ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w roku 2015 w których brałam udział i zgłaszałam uwagi do przedstawionych przez uokik założeń. Proszę, aby Doktoranta odpowiedziała na pytanie: Dlaczego jej zdaniem przez wprowadzenie modelu administracyjnej kontroli postanowień wzorców umów następuje zmniejszenie pewności prawnej m.in. przedsiębiorców?(s. 289). Powyższe jest zasadne z uwagi na stwierdzenie przez Doktorantkę: „ Co więcej, wskazać należy, iż rozbieżności w zakresie rozszerzonej prawomocności materialnej wyroku wydanego w ramach poprzedniego modelu, które były podstawowym problemem zmniejszającym pewność prawną przedsiębiorców, zostały rozstrzygnięte powoływana już uchwała SN z dnia 16 lutego 2015 r.”. Natomiast w podsumowaniu do rozdziału I stwierdza: [”Przepis ten nie jest dostatecznie precyzyjny, nie wskazuje dokładnie zakresu związania przedsiębiorcy decyzją. Uznać należy zatem, iż cel nowelizacji w postaci zwiększenia pewności prawnej przedsiębiorców został spełniony wyłącznie częściowo”.

Gdyby istniała potrzeba zadania konkretnych pytań, to należałoby postawić pytania:

- 1) jak (czy) Doktorantka widzi możliwość i celowość korzystania przez Prezesa UOKiK z przysporzenia konsumenckiego w decyzji w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone;
- 2) jakie Doktorantka widzi różnice pomiędzy decyzjami zobowiązującymi wydawanymi na podstawie art. 28 u.o.i.k.k. a na podstawie art. 23c u.o.k.k.- zwłaszcza, że sam Prezes UOKiK wskazuje w decyzjach wydawanych na podstawie art. 23c u.o.k.k., że „ Dotyczy decyzji, o której mowa w przepisie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, niemniej jednak przedstawiony pogląd jest adekwatny do decyzji zobowiązującej dotyczącej stosowania niedozwolonych postanowień umownych.
- 3) Jakie instrumenty w decyzjach wydawanych na podstawie art. 23b i art. 23c u.o.k.k. mogą (wzmacniają) skuteczność nowego trybu administracyjnego w sprawach o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone;

- 4) Czy skutek decyzji w sprawach o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone z art. 23d u.o.k.k. jest zbieżny z uchwałą SN (7) III CZP 17/15.

Reasumując, wszelkie podniesione w recenzji uwagi czy też postulaty w żadnym wypadku nie stanowią zarzutów merytorycznych, które mogłyby umniejszać wysoką ocenę pracy. Nie ulega wątpliwości, że praca po względem merytorycznym jest cenna. Doktorantka przed opublikowaniem dzieła powinna jednak rozważyć uzupełnienie dysertacji doktorskiej o wskazane problemy.

IV. Ocena

Należy stwierdzić, że walorem dysertacji doktorskiej jest przedstawienie po raz pierwszy w formie monografii tak szczegółowej analizy problemów związanych z poprzednio obowiązującą i aktualną kontrolą postanowień wzorca umowy. Na wysoką ocenę pracy wpływa solidny warsztat naukowy, podejmowanie problemów trudnych i samodzielne formułowanie sądów dość odważnych. Niejednokrotnie Autorka samodzielnie formułuje sądy nawet pozostające w opozycji do utartych schematów.

Reasumując, trzeba z całym przekonaniem stwierdzić, że rozprawa mgr Ewy Tylińskiej spełnia wymagania stawiane pracom tego typu. Doktorantka podnosi w dysertacji szereg problemów, które w publikacjach nie są podnoszone oraz formułuje uwagi *de lege ferenda*. Biorąc pod uwagę treści zawarte w pracy, podnoszenie trudnych zagadnień, formułowanie własnych poglądów, dobre rozeznanie w prawodawstwie i literaturze prawniczej należy stwierdzić, że rozprawa doktorska spełnia wymagania i warunki określone w art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.z 2016 r., poz.882 i 1311).

Dr hab.Prof.nadzw.UŁaz. Małgorzata Sieradzka

Warszawa, dnia 4.09.2018 r.